

Tolna vármegye közgyűlési jegyzőkönyveinek regesztái 1721–1725

Bevezető tanulmány, fordítás, szöveggondozás: Maul-Link Dóra.

Szerkesztő: dr. Várady Zoltán.

Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltára, Szekszárd, 2021. 316 p.

ISBN: 978-963-7230-35-6

Tolna vármegye történeti forrásainak feldolgozása, a közgyűlési jegyzőkönyvek regesztázása 1992-ben kezdődött. Ez a fontos munka hosszú időre többször megszakadt, de 2021-ben ismét új kötetel bővült a sorozat, a vármegye feudális kori történetét feldolgozó regesztasorozat negyedik részével, amelynek megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

A regesztasorozat első kötete Várady Zoltán fordításában (1992) az 1696–1703, a második (2004) az 1714–1717, a harmadik pedig (2009) az 1718–1720 közötti jegyzőkönyvek feljegyzéseit tartalmazza. Utóbbi kettőt Maul-Link Dóra fordította. Sajnálatos, hogy – bár a tudományos közélet a jegyzőkönyvek forrásértékét mindig is nagyra becsülte – a vármegyei iratanyag ezen részét csak lassan, hosszú évek alatt vehetik kézbe az érdeklődők nyomtatott kötetek formájában.

A Tolna vármegye történetét dokumentáló források esetében a vármegye története iránt érdeklődők többször találkozhatnak jelentős hiátusokkal. A hiányzó események részben rekonstruálhatók más levéltárak forrásaiból, de terjedelmesebb forrásközlő munkák saját levéltári állományunkból csak a 18. század legvégétől, az újjáépítés korszakától készíthetők. A regesztasorozat folyamatos kiadása a nyelvi akadályok elhárításával biztosítja az egyik legnagyobb érdeklődésre számot tartó iratanyagnak, a vármegyei nemesi közgyűlés fondjának szélesebb körben való megismerhetőségét.

A kötet hét szerkezeti egységre tagolódik. A bevezető tanulmányban a szerző röviden ismerteti a regesztasorozat előző köteteit, és e helyt ad tájékoztatást a hiányzó jegyzőkönyvekről is. Ezt követően a jegyzőkönyvvezetést illető fontos információkat, valamint a regesztázás alapjait ismerteti. Hosszabban taglalja a nemesi közgyűlés (*congregatio*) összehívásának és megtartásának módját, megemlítve a korszak jelesebb nemesi családjait, fontosabb tisztségviselőit a vármegyében. A bevezető fő részében a közgyűlések napirendi pontjaiként tárgyalt, felsőbb szervektől érkező leiratokat, leveleket, parancsokat, az eredményként megszülető határozatokat, különféle vármegyei rendelkezéseket mutatja be röviden a jegyzőkönyvbe foglalt elemek általános jellemzőivel együtt. A szerző itt tesz említést a fordítással kapcsolatos problémákról is (pl. a német nyelvű, gót betűs szövegrészletek kérdése, anyanyelvi átírások).

Külön bekezdést érdemel néhány, a fordító által érdekesebbnek ítélt határozat (pl. a hóhérral kötött szerződés, istenkáromlással, dohányzással kapcsolatos büntetési

tételek, hitéleti kérdések). A fejezet további részében a tájékozódást megkönnyítő számozás feloldása, valamint a kötet további egységeinek rövid leírása található.

A bevezetőt követően rövid fejezetben találjuk a szövegben szereplő rövidítések feloldását, amelyet az 1721–1725 közötti közgyűlési jegyzőkönyvek regesztái követnek. A terjedelmes jegyzőkönyvi részen belüli gyorsabb tájékozódást név- és tárgymutató segíti, az angol és német nyelvű összegzés után pedig képmelléklet idézi meg az eredeti iratok képét és ódon hangulatát.

A kötet borítója a korábbiakhoz hasonlóan Tolna vármegye térképének részletét ábrázolja, de halványabb, szürkés árnyalata, valamint a cím háttérből kiemelkedő, szintén szürkeárnyalatú kék színe, valamint középre pozícionálása jelzi az utolsó kötet megjelenése óta eltelt időben lezajlott vizuális stílusváltást is.

Hasonló, az átláthatóságot, jobb olvashatóságot segítő változásokat üdvözölhetünk a kötet főszövegében is. Az egyes közgyűlési jegyzőkönyvek megnevezései a korábbi gyakorlattól eltérően nagyobb betűmérettel, középre igazítva szerepelnek, és megjelennek a fejlécben is, így bármelyik oldalt is tanulmányozzuk, mindig pontosan tudjuk, hogy melyik jegyzőkönyvet olvassuk. Ezenfelül szintén a gyorsabb tájékozódást segíti, hogy a congregatiók bejegyzéseinek folyamatos számozása a lapok bal oldalán a margón jelenik meg. Az eredeti szövegben történő visszakeresést a bejegyzés végén jobbra zártan található paginaszámok könnyítik meg. A vizuális eligazodásban nyújtanak segítséget továbbá a margót és a főszöveget, valamint az egyes bejegyzéseket elválasztó függőleges és vízszintes tagolóvonalak. A személy- és helységneveket esetenként két formában is közli: a törzsszöveg betűtípusával a mai írásmódnak megfelelőt és kurzívval a korabeli szövegben előfordulót.

Összegzésként elmondható, hogy a kötet a 18. századi Tolna vármegyei események kutatását az 1721–1725 közötti időszakra nézve segíti elő. Maul-Link Dóra olyan munkát adott a korszak iránt érdeklődők kezébe, amely a stabilizálódó vármegyei közigazgatás növekvő feladatellátását, működési rendjét, a meginduló gazdasági fejlődést és a vármegye életének sokoldalú szövetét mutatja be. Megismerhetjük a korszak tisztviselői karát, a hadseregellátás állandó problémáját, az adószedés gyakorlatát, a fontosabb statútumokat, a korabeli árszabásokat. A vármegyei élet, valóság jobb megismerését segítik a különféle panaszok, kérelmek, valamint az ezekre adott hivatalos válaszok. Nyugodtan kijelenthetjük tehát, hogy a kötet hiánypótló jelentőségű megyetörténetünk szempontjából.

A kötet lektorálásáért dr. Gózszy Zoltánt (MNL Baranya Vármegyei Levéltára), a digitalizált képekért és a borítóképért Vincze Andreát, az angol nyelvű rezüméért dr. Kunné Tornóczky Andreát (MNL Tolna Vármegyei Levéltára) illeti köszönet. A német nyelvű rezümét Maul-Link Dóra írta. A kötet megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

Hecker Henrietta